

Alain de Benoist o islamskoj marami!

Intervju objavljen u časopisu *Diorama* (Firenza), siječanj-veljača 2004., str. 11.-13., prevela Ivana Barišić

1) Nedavni dokument koji je objavilo Državno povjerenstvo o svjetovnosti u Francuskoj i zabrana pokazivanja vjerskih simbola izazvala je velike rasprave. Što Vi o tome mislite?

Zagovaram potpunu slobodu nošenja islamske marame jer su navedeni razlozi za zabranu vrlo prividni. Nerazumno je držati da komad platna na glavi (što je diskretnije od napadne, točnije, nečedne odjeće većine današnjih adolescenata) može ozbiljno narušiti školsku poduku. Osim toga, sva istraživanja pokazuju da su razlozi za nošenje te marame višestruki, to jest proturječni. Svesti ih samo na one koje mi smatramo dobrima znači postupiti s namjerom. Sve abrahamovske religije nalažu ili su nalagale ženama nošenje vela. Sveti Pavao je rekao: «Zato žena treba da ima znak podložnosti na glavi radi anđela» (1 Kor. 11,10). Država ne mora prosuđivati o načinu na koji vjernici žive svoju vjeru jer se zakoni o tumačenju religije ne donose izvan nje. Dakle, takvo odlučivanje o značenju ovog ili onog vjerskog simbola je nužno samovoljno. Dodao bih i da se zabranom nošenja marame neće zaštititi pravo na nenošenje.

2) Pariški nadbiskup, kardinal Lustiger pozvao je da se od svjetovnosti ne pravi apsolutna vrijednost i time ne napadne religija. Slažete li se?

Osnovno je pitanje kakav smisao dajemo «svjetovnosti/laicizmu». U početku, prema zakonu iz 1905., laicizam jednostavno ustanovljuje odvajanje Crkve od Države: država priznaje sve vjere i jamči obavljanje svih kultova, ali ne privilegira i ne potpomaže nijedan. Prava nadrealistička rasprava koja se u Francuskoj odvijala na temu islamske marame, dovela je do pojave potpuno drugačijeg koncepta svjetovnosti, puno netrpeljivijeg. U njemu je pravo javnih vlasti određivati što je prihvatljivo ili neprihvatljivo u propisima ove ili one religije (danas marama, sutra možda krštenje ili cirkumcizija/sunećenje). Osobno držim kako se svjetovnost ne sastoji od neprepoznatljivosti nijednog vjerovanja, već upravo suprotno, od prepoznatljivosti svih. To znači da se profesorima, ali ne i učenicima, nameće zadaća neutralnosti. No, nastavnicima se sigurno ne dopušta prisiljavanje mladih djevojaka na

pokazivanje dijelova tijela koje one ne žele pokazati, uvjetujući im tako prisustvovanje nastavi. Novi zakon, protiveći se istodobno čl. 18. Opće deklaracije o ljudskim pravima i filozofiji zakona iz 1905., nosi u sebi novi napad na slobodu savjesti. Uspostavljajući policiju za odijevanje, zakon će se neizbježno tumačiti kao uvođenje oblika školskog aparthejda koji «pokrivene djevojke» osuđuje na vjersku naobrazbu ili neškoloavanje. Umjesto da se riješi problem koji se u ovom obliku ne javlja ni u jednoj drugoj europskoj zemlji, ovim je zakonom on još i uvećan. U skoroj budućnosti, pokazat će netrpeljivost *ajatolaha* republikanskog formalizma koji, vjerni prosvjetiteljskom duhu, smatraju zadaćom škole odvajanje učenika od njihovih pripadnosti i poticanje zaborava podrijetla, te ne prestaju uklanjati tradicionalne vjernosti u ime napadnog poimanja svjetovnosti koje je uvijek samo «zajedništvo većine» nesnošljivo prema društvenom iskazivanju drugačijeg.

3) Muslimanske zajednice su kritizirale rezultate Državnog povjerenstva koje je odlučilo ograničiti vjerske slobode. Dijelite li takvo mišljenje?

Potaknuvši zakonsku raspravu o islamskoj marami (iako se problem mogao rješavati od slučaja do slučaja, na osnovi običnog ministarskog ukaza), političari su očito htjeli neizravno razmotriti pitanje s kojim se nikad izravno nisu usudili suočiti, a to je pitanje imigracije/useljavanja. No, to je bio i najgori način rješavanja tog pitanja. U prvi mah, muslimanska zajednica osjetila se napadnutom i u vladinoj inicijativi je prepoznala iskazivanje islamofobije. Kako bi se zaštitili od te optužbe, političari su nastojali proširiti primjenu zakona na sve religije. Kršćanski križ i židovska kipa tako su također postala «očita» (ili «nametljiva») obilježja vjerske pripadnosti. Učinak je bio taj da su se predstavnici židovstva i kršćanskih crkva većinom priklonili prekršiteljima zakona, a da se muslimani, naravno, nisu prestali smatrati glavnom metom. Nakon toga, uslijedile su najsmješnije pojedinosti. Ministar obrazovanja Luc Ferry, rekao je da bi se i nošenje brade moglo smatrati «nametljivim» obilježjem vjerske pripadnosti (no, o kojoj duljini brade je riječ?). Siki su procijenili da za njih ne dolazi u obzir skidanje turbana. Napokon, kasnije su se sjetili da je, u francuskim prekomorskim područjima, kao na primjer otoku Mayotte u Indijskom oceanu, gotovo cijelo stanovništvo muslimansko i gdje se marama obično nosi u školama. Po načelu «Republika jedna i nedjeljiva», umjesto da smire strasti, na taj su način stvoreni temelji za sveopći sukob. Stoga mislim da ovaj zakon, ne samo da neće ništa urediti, nego će se pokazati i neprimjenjivim.

4) Godinama se borite protiv svakog oblika egalitarizma. Ne mislite li da zabrana iskazivanja vlastite vjerske pripadnosti, koja je i društvena i privatna, predstavlja daljnji korak prema njegovom potvrđivanju?

Zapravo se može i tako razmišljati. No, u današnjem slučaju, riječ je o posebnom obliku izjednačavanja koji je dio tradicije francuskog jakobinstva. Ta tradicija počiva na načelima po kojima se u javnosti ne smiju isticati posebnosti svojstvene nekoj skupini. Takve posebnosti, bile one jezične, kulturne ili vjerske, sustavno su utjeravane na razinu privatnosti. U prošlosti, i u vrijeme monarhije i u vrijeme republike, po tom su se načelu nastojali uništiti regionalni identiteti i manjinski jezici. Zabrana islamske marame u školi proizlazi iz tog načela. Danas je dozvoljeno nositi maramu kod kuće, kao što se nekad u kući mogao govoriti korzikanski ili bretonski, no u javnosti, počevši od škole, moraju se ostvarivati pravila jednakosti. Kada je riječ o integraciji, žele je samo pojedinci brkajući taj pojam s asimilacijom. Ta se praksa jedno vrijeme pokazala djelotvornom, onoliko koliko su se pokusi tradicionalne integracije (škola, vojska, političke stranke, sindikati) i sami pokazali životnima. Danas su svi ti institucionalni pokusi zapali u krizu, i država više nije stvaratelj društvenosti. Zato zahtjevi za istosti ponovno dobivaju na značaju. Zajednice se više ne mire s tim da se njihove razlike ostavljaju na privatnoj razini, nego žele biti prepoznati i u javnosti. Ta težnja za javnom «uočljivošću» očituje se u traženju prave politike priznavanja različitosti. No, upravo je to ono čemu se francuska politička klasa suprotstavlja svim silama. (Nadalje, značajno je da je zakon protiv islamske marame bio izglasan jednako od strane desnice i ljevice, vladajuće stranke i socijalističke oporbe). Mislim da to neće moći činiti vječno.

5) «Privatizacija» različitih vjerskih kultova u ime svjetovnosti države, posebno su kritizirale SAD. U godišnjem izvještaju State Departmenta o vjerskim slobodama u svijetu, zabrana nošenja marame ili drugih vjerskih simbola žestoko je napadnuta. Možete li objasniti, zbog čega su, po vašem mišljenju, SAD zauzele taj stav?

Naravno, takav stav mogle su zauzeti jer je u njihovim očima dobrodošla svaka mogućnost kritiziranja Francuske otkad je imala obraza suprotstaviti se njihovoj intervenciji u Iraku! No, neosporivo je da SAD, o svim tim pitanjima, imaju političku tradiciju potpuno suprotnu od francuskog jakobinstva. One postojanje takvih zajednica u javnom životu ne smatraju neprijateljskim prema ujedinjenom političkom društvu. Na isto prihvaćanje pluralizma

nailazimo i u Engleskoj. Francuski oblik svjetovnosti u SAD je jednako nepoznat. Neutralnost javnih vlasti prema crkvama ondje poprima više oblik službenog «deizma», u kojem se mogu prepoznati sve denominacije. To je razlog zbog kojeg američki predsjednik može svoj govor završiti rečenicama poput «God bless you!», to jest (kao što je učinio George W. Bush) nametnuti dan za molitvu članovima Kongresa, što je sve u Francuskoj sasvim nezamislivo (gdje bi većina takvog predsjednika smatrala zreliim za ludnicu!) Ista se razlika očituje i u ponašanju javnih vlasti prema sektama: dok se u SAD one i te kako toleriraju, u Francuskoj ih vlasti često ukidaju. Takav američki pluralizam čini mi se puno razumljivijim i bližim od netrpeljive ograničenosti francuskog republikanskog formalizma. No, ne treba zaboraviti da SAD uvijek javno priznaju samo «unutarnji» pluralizam. Kada je riječ o vanjskoj politici, zauzimaju potpuno suprotno stajalište: prema mesijanskom konceptu, baštinjenom od puritanizma, koji sudbinski prihvaćaju od svojih početaka, uvjereni su da je njihov model društva ne samo najbolji, nego i jedini mogući, te da je njihova dužnost na svoj način promijeniti cijeli svijet. Ta je suprotnost osobito vidljiva danas, kada, pod izlikom borbe protiv «globalnog terorizma», SAD iskazuju stalnu islamofobiju, na veliko zadovoljstvo svojih izraelskih saveznika. Muslimanke koje žive u SAD mogu nositi marame ukoliko to žele, no vlada koja im jamči to pravo ujedno i objavljuje rat Afganistanu i osvaja Irak, čekajući da se dokopa Sirije ili Irana. Dakle, američki pluralistički pristup je vrlo relativan. Taj se pluralizam savršeno slaže s unilateralizmom, odbijanjem zajedničkih identiteta i širenjem logike kapitala u cijelom svijetu, što neminovno vodi do iskorjenjivanja određenih kultura i različitih načina života.